

3.6.2022

Verohallinto

Valtiovarainministeriön kannanotto vuoden 2021 tilinpäätöksestä

Valtiovarainministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisen perustellun kannanottonsa Verohallinnon vuoden 2021 tilinpäätöksestä.

Tilinpäätöskannanoton perustana ovat viraston tilinpäätös, joka sisältää toimintakertomuksen, sekä siitä annettu valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus.

Ministeriön yleisarvio Verohallinnon tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on **hyvä** (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä, heikko).

Virasto on saavuttanut tulossopimuksessa vuodelle 2021 asetetut tulostavoitteet pääosin.

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksessa ei ollut virastolle huomautuksia.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Viraston tuloksellisuus on kehittynyt viime vuosina positiiviseen suuntaan. Toimintavarmuus on pysynyt korkealla tasolla. Verohallinto on onnistunut hyvin perustehtävässään turvata verotulot yhteiskunnan toimintojen ja palvelujen rahoittamiseksi koronapandemian aiheuttamista haasteista huolimatta.

1.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Virasto saavutti tavoitteensa osittain.

Valtiovarainministeriö on asettanut Verohallinnolle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

1. Verotuksen häiriötön toimeenpano
2. Verovaje pidetään pienenä
3. Veronmaksajien luottamus ja veromyönteisyys pysyvät hyvällä tasolla

1.1.1. Verotuksen häiriötön toimeenpano

Verohallinnon strategian keskeisiä tavoitteita ovat verotulojen varmistaminen ja oikeudenmukaisesti toimitettu verotus. Verohallinnon toimintavarmuus on pysynyt korkealla tasolla.

Toimintavuoden aikana verotuksen ja tilityksen aikatauluissa ei ollut poikkeamia. Sähköisten palveluiden käytössä oli kaksi suunnittelematonta katkosta, joista toinen johtui valtion yhteisen tietoverkon häiriöstä. Puhelinasiointinissa vastattujen puheluiden osuutta koskeva tavoite (80 prosenttia) saavutettiin.

1.1.2. Verovaje pidetään pienenä

Verovalvonta

Vuoden 2021 alussa Verohallintoon muodostettiin keskitetty veroriskienhallintatoiminto, johon on sijoitettu asiakkaille tarjottavan ohjauksen ja valvonnan suunnittelu. Verohallinto on kartoittanut toimintaympäristön muutosten (esimerkiksi digitalisaatio, alustatalous, kansainvälistyminen, pienyrityttäisyys) vaikutuksia ja ryhtynyt toimenpiteisiin verotulojen turvaamiseksi. Verohallinto on keskittynyt perinteisten valvontakohteiden rinnalla kevyisiin, reaaliaikaisiin ja ennakolta ohjaaviin toimenpiteisiin. Ohjausta ja valvontaa kohdistettiin erityisesti niille alueille, joissa veroriskit ovat verokertymän näkökulmasta suurimmat.

Verovalvonnassa on tarkoituksenmukaista jatkossakin käyttää sellaisia valvontakeinoja, joissa vaikuttavuus on kokonaisuutena suurin ja kohdistaa toimenpiteitä verokertymän kannalta riskialttiisiin kohteisiin.

Harmaan talouden torjunta oli keskeinen valvonnan painopistealue. Harmaan talouden kohteiden tarkastamiseen kohdennettiin hieman yli puolet verotarkastuksen työajasta. Kohdevalinnan hyvästä osuvuudesta kertoo toimenpiteellisten tarkastusten osuus 94 prosenttia ja rikosilmoitusharkintaan edenneiden osuus 86 prosenttia

Viranomaisyhteistyö harmaan talouden torjunnassa eri tahojen kanssa on ollut laajaa ja monipuolista ja kansallisen harmaan talouden ja talousrikollisuuden vastaisen toimenpideohjelman eri hankkeita on edistetty aktiivisesti.

Verotulot ja verojäämät

Verotulojen bruttokertymä vuonna 2021 oli 86,2 miljardia euroa. Luku ei sisällä vuoden 2017 alusta Tullista Verohallintoon siirtyneiden valmiste- ja autoverotuksen kertymiä. Verotulojen nettokertymä oli 75,6 miljardia euroa. Tähän lukuun puolestaan sisältyvät valmiste- ja autoverotuksen kertymät. Nettokertymän vertailukelpoinen lisäys oli peräti 9,2 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Maksamatta olevien verojen määrä vuoden 2021 lopussa oli 3,76 miljardia euroa, mikä oli noin 12,5 prosenttia edellisvuotta vähemmän. Verovelan lasku johtuu ennen kaikkea siitä, että vuonna 2020 tehtiin poikkeuksellisen suuri määrä maksujärjestelyitä, joihin liittyviä veroja maksettiin vuonna 2021 enemmän kuin uutta verovelkaa syntyi. Tulossopimuksessa asetetut tavoitteet verojen kertymiselle oikea-aikaisesti tai perintätoimilla saavutettiin. Verovelallisten uusien yritysten osuus sen sijaan oli tavoitetta suurempi.

Valtiovarainministeriö toteaa, että vuonna 2020 koronaviruspandemia vaikutti selvästi niin verokertymän alenemiseen kuin verovelkojen määrän kasvuun. Vuoden 2021 vastaavissa luvuissa on huomattavaa parannusta pandemian jatkumisesta huolimatta. Verovelvolliset ovat pystyneet noudattamaan maksuohjelmia, joita tehtiin runsaasti vuonna 2020. Verohallinnon koronatukitoimena tilapäisesti helpottamat maksujärjestelyjen ehdot eivät myöskään ole johtaneet aikaisempaa suurempaan rauenneiden maksuohjelmien osuuteen.

Arvonlisäveron verovajeen määrä Suomessa on ollut viime vuosina Euroopan komission ja IMF:n selvitysten mukaan noin 3-7 prosenttia arvonlisäveron lainmuokaisesta kertymästä. Verohallinnon uudella verovalvonnan tuloksia hyödyntävällä laskentamenetelmällä arvonlisäveron verovaje oli vuonna 2020 noin 3 prosenttia. Samaan tulokseen päädyttiin myös IMF:n menetelmällä. Arvonlisäveron verovaje Suomessa on Euroopan alhaisimpia.

Verojäämien suuren määrän vuoksi on kuitenkin pandemian jälkeenkin tarpeen, että verojäämiin vaikuttavista ilmiöistä kerätään tietoja ja verojäämien pienentämiseksi kohdistetaan tehokkaita toimenpiteitä myös ennaltaehkäisevästi.

1.1.3. Veronmaksajien luottamus ja veromyönteisyys pysyvät hyvällä tasolla

Verohallinto teki vuonna 2021 asiakkaiden asenne- ja tyytyväisyyskyselyn. Kyselellylle asetetuista tavoitteista yksi saavutettiin ja neljässä jäätin hieman alle tavoitteen. Valtiovarainministeriö pitää tervetulleena Verohallinnon päätöstä järjestää asennekysely jatkossa vuosittain aikaisemman kahden vuoden syklin sijaan. Veronmaksajien luottamuksen ja veromyönteisyyden pitäminen korkealla tasolla on ensiarvoisen tärkeää myös tulevaisuudessa.

1.2 Toiminnallinen tuloksellisuus

Virasto saavutti tavoitteensa pääosin.

1.2.1 Toiminnallinen tehokkuus

Verohallinnon toiminnan tuottavuus kasvoi, mutta taloudellisuus heikkeni. Tuottavuus parani toiminnan tehostumisen mahdollistaneesta vähentyneestä henkilötyövuosien käytöstä. Taloudellisuutta heikensivät kasvaneet menot ja tietojärjestelmistä tehtyjen poistojen kasvu.

Verohallinnon toimintamenomomentille myönnettiin määrärahaa vuonna 2021 yhteensä 432,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 menot olivat noin 415 miljoonaa euroa. Suurimpia menoeriä ovat henkilöstö- ja IT-menot. Siirtomäärärahakanta kasvoi noin 18,1 miljoonaa euroa. Verohallinnon nettomenot suhteessa brutto-verotuloihin olivat 0,44 prosenttia, mikä vastasi tavoitteita.

1.2.2 Tuotokset ja laadunhallinta

Virasto saavutti tavoitteensa täysin.

Verohallinnon tarjoamien sähköisten palveluiden käyttö on edelleen lisääntynyt ja Verohallinto saavutti sähköiselle asiointille asetetut tavoitteet. Sähköisten palveluiden käyttöastetta on pystytty edelleen parantamaan jo aiemmin korkeista lukemista. Henkilöasiakkaista sähköisen tuloveroilmoittamisen osuus oli 88 prosenttia veroilmoituksen palauttaneista, mikä tarkoitti 2 prosenttiyksikön kasvua edelliseen vuoteen verrattuna. Sähköisten verokorttimuutosten osuus oli 76 prosenttia kaikista verokorttimuutoksista, kun se edellisenä vuonna oli 74 prosenttia. Laskennallisesti 92 prosenttia kaikesta veroasiointista tapahtui OmaVerossa.

Henkilöasiakkaille heti puhelinasioinnin palvelutapahtuman jälkeen tehdyssä tekstiviestikyselyssä tyytyväisten osuus oli 93 prosenttia. Asetettu tavoite ylitettiin reilusti. Myös yritysasiakkaiden kyselyssä tyytyväisten osuus (85 prosenttia) saavutti tavoitteen, mutta jäi edellisvuodesta 4 prosenttiyksikköä.

Verotuspäätösten pysyvyys hallinto-oikeudessa oli 86 prosenttia, mikä ylitti asetetun 75 prosentin tavoitteen.

1.2.3 Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Virasto saavutti tavoitteensa osittain.

Verohallinnon henkilöstömäärä vuonna 2021 oli 5 013 henkilötyövuotta, mikä alitti henkilötyövuositavoitteen 61 henkilötyövuodella. Henkilötyön kokonaismäärä pieneni 106 henkilötyövuotta edelliseen vuoteen verrattuna.

Työtyytyväisyysindeksi laski 3,76:sta 3,70:een. Tulos oli kuitenkin valtion keskiarvoa parempi ja työtyytyväisyydelle asetettu tavoite saavutettiin. Sairauspoissaolot kasvoivat hieman edellisvuodesta, mutta tavoite saavutettiin tästä huolimatta.

2 Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Tulossopimuksen toteutumista on seurattu valtiovarainministeriön ja Verohallinnon välisissä neuvotteluissa puolivuositain. Lisäksi Verohallinnon tulosohtaukseen liittyviä asioita on käsitelty vero-osaston ja Verohallinnon johdon säännöllisissä tapaamisissa. Yhteistyö ministeriön ja viraston välillä on ollut avointa, molemminpuoliseen luottamukseen perustuvaa ja sujuvaa.

Valtiovarainministeriö katsoo, että raportoinnin perusteet ovat olleet ohjauksen ja tulosvastuun kannalta asianmukaiset.

Toiminnan tavoitteita kuvaavia tunnuslukuja ja tulossopimusta on kehitetty. Verohallinnon päätös järjestää jatkossa asiakaskyselyt vuosittain vastaa valtiovarainministeriön aiemmin esittämään toiveeseen sisällyttää tulossopimukseen sellaisia tavoitemittareita, joista saadaan tulokset vuosittain. Valtiovarainministeriö kannustaa Verohallintoa kehittämään edelleen verovajeen mittaamista koskevia uusia menetelmiä ja niiden laajentamista myös muun kuin arvonlisäveron verovajeen mittaamiseen.

Tulossopimuksen tavoitteiden kehittämistyössä tulee pyrkiä sellaisten mittareiden löytämiseen, jotka parhaalla mahdollisella tavalla kuvaisivat Verohallinnon tuloksellisuuden kehitystä. Kehitystyössä on hyvä arvioida yksittäisten mittareiden painoarvoa tulostavoitteiden kokonaisuuden näkökulmasta ja mahdollisuuksien mukaan luoda mittareita, jotka kuvaisivat laajemmin tavoitteiden toteutumista.

3 Toimenpiteet, joihin viraston on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Verotulojen turvaamiseksi muuttuvassa toimintaympäristössä on jatkossakin tärkeää panostaa digitalouden ilmiöiden valvonnan kehittämiseen. Aktiivisen kehittämisoikeuden rinnalla Verohallinnon on tärkeää huolehtia perustehtävien laadun säilymisestä sekä kehittämistoiminnan hyötyjen kohdistamisesta näihin tehtäviin. Samaan aikaan on keskeistä huolehtia henkilöstön riittävän laaja-alaisesta ja myös syvällisestä verotuksen osaamisesta. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota verojäämien määrän kehitykseen. Valmisohjelmiston tuomia mahdollisuuksia tulee hyödyntää edelleen laadukkaasti verotusprosessin toteuttamiseen kustannustehokkaasti ja tuottavasti. Lähivuosien haasteena on varmistaa osaavan työvoiman saatavuus tehtävien painottuessa entistä enemmän vaativaan asiantuntijatyöhön ja laajamittaisen kehittämistoiminnan edellyttäessä osaavaa resursointia.

Avainasemassa toiminnan tuloksellisuuden parantamisessa on Verohallinnon omien menettelytapojen ja toimintojen kehittäminen ja uusien toimintatapojen vakiinnuttaminen. Sähköisten asiointikanavien edelleen kehittämisen ohella on tärkeää varmistaa myös muiden asiointikanavien riittävä tarjonta niille asiakasryhmille, jotka eivät voi helposti käyttää sähköisiä palveluja. Toimintoja ja menettelyjä kehitettäessä on otettava huomioon aikaisemmista uudistuksista saadut kokemukset eri sidosryhmien valmiuksista ryhtyä muutoksiin.

Valtiovarainministeriö pitää myös tärkeänä, että oikaisuvaatimusten käsittelyajakoja pystytään lyhentämään. Verohallinnon syksyllä 2021 aloittamat toimenpiteet ovat parantaneet tilannetta, mutta käsittelyajat ovat vieläkin osin kohtuuttoman pitkiä. Pitkät käsittelyajat ovat ongelmallisia verovelvollisten oikeusturvan kannalta. Oikaisuvaatimusten määrät ovat kasvaneet viime vuosina merkittävästi. Kasvun syistä on myös tärkeää tehdä syvällistä analyysiä. Oikaisuvaatimusten

määrän kasvun syihin puuttamalla estetään tehokkaasti ennakolta myös käsittelyaikojen venymistä.

Suomen turvallisuusympäristön muuttumisen johdosta on myös tärkeää, että Verohallinto kiinnittää riittävästi huomiota varautumistoimien suunnitteluun.

Valtiontalouden tarkastusviraston vuosiyhteenvedossa oli mainittu muutamia havaintoja sekä todettu, että Verohallinto on jo ryhtynyt niissä korjaaviin toimiin.

4 Valtiovarainministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Tiukoista määrärahakehyksistä huolimatta ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että Verohallinnolle asetetut vaikuttavuustavoitteet eivät vaarannu. Tämän tulee näkyä muun muassa Verohallinnolle määrättävissä uusissa tehtävissä ja niistä aiheutuvien lisäkustannusten huomioimisessa Verohallinnon määrärahoissa sekä kehittämistoimista saatavien hyötyjen kohdentamisessa riittävästi verotulot turvaamaan toimintaan.

Valtiovarainministeriö valmistelee yhteistyössä Verohallinnon kanssa verotuksen automaattista päätöksentekoa koskevat erityissäännökset täydentämään ehdotetun yleislain säännöksiä. Tavoitteena on automaattisen päätöksenteon salliminen verotuksessa nykymuodossaan ja tulevaisuudessa myös laajemmin. Valmistelussa on kuitenkin otettava huomioon, että verovelvollisten oikeusturva ei vaarannu. Automaattisen päätöksenteon lisääminen massaluonteisissa verotustehtävissä mahdollistaisi myös tuottavuuden parantamisen.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut turvallisuustilannetta myös Suomessa, jolloin myös varautumisen merkitys korostuu. Valtiovarainministeriö panostaa omalta osaltaan yhteistyön sujuvuuteen Verohallinnon kanssa myös varautumisasioissa.

Valtiovarainministeri

Annika Saarikko

Hallinto- ja kehitysjohtaja, ylijohdaja

Anu Nousiainen

Tiedoksi

Valtiovarainministeriö, vero-osasto
Valtiokonttori, tutkiahallintoa.fi
Valtiontalouden tarkastusvirasto